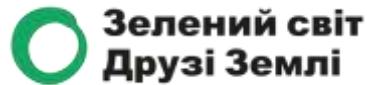

Управління якістю атмосферного повітря: від концепції до впровадження

Доповідає Голова ГО «Зелений Світ – Друзі Землі» Олексій
Ангурець

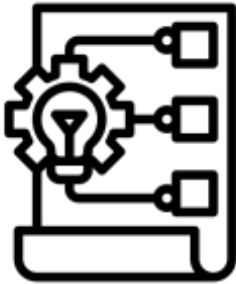

2021

Проблематика дослідження:

Законодавча база щодо системи екологічного моніторингу в Україні є недосконалою. Чимало питань є неврегульованими, наявна суперечність між законодавчими актами. Декларативність та суперечливість положень окремих законів та підзаконних актів є наслідком професійної роботи з боку суб'єктів законодавчої ініціативи та виконавчих органів влади

Законотворчу діяльність щодо впровадження системи моніторингу та управління якістю атмосферного повітря дуже полегшує діюче законодавство ЄС, яке потребує адаптації та впровадження у національне законодавство України

Економічні, управлінські та соціальні реалії України не дозволяють реалізувати низку заходів за різних причин:

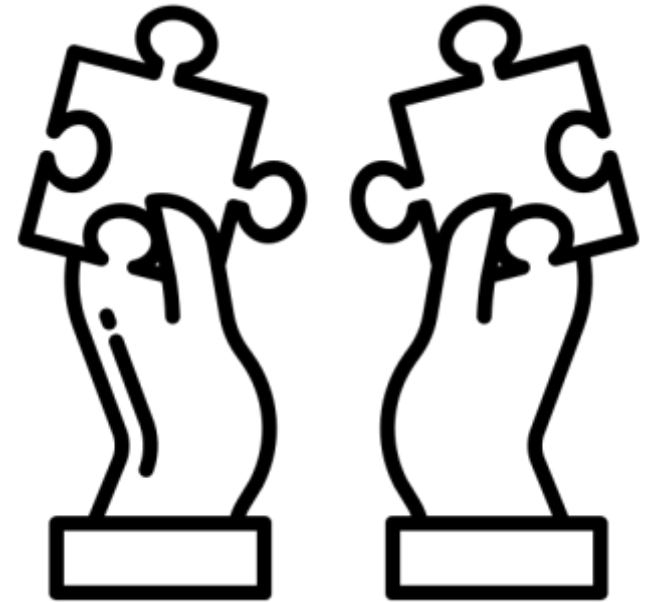
1.Зі зміною Уряду (Кабінету Міністрів) змінюються пріоритетні цілі у сфері охорони довкілля та/або змінюються підходи до постановки задач, які необхідні для реалізації цих цілей.

2.Незлагодженість у роботі, відсутність комунікацій, «закритість» деяких структурних підрозділів суб'єктів моніторингу, які забезпечують його проведення.

3.Необхідність повного перезапуску роботи структурних підрозділів суб'єктів моніторингу, які забезпечують його проведення.

4.Дефіцит фінансування

5.Дефіцит кваліфікованих кадрів – з одного боку це проблема освіти, з іншого – рівень заробітної плати фахівців.

Обґрунтування вибору областей для дослідження

Вибір областей для дослідження обґрунтований високим ступенем забруднення атмосферного повітря у зв'язку із тим, що ці регіони мають значне антропогенне навантаження.

Варто відзначити, що, аналізуючи стан виконання законодавства у сфері охорони та управління якістю атмосферного повітря на території зазначених областей, ми розглядали такі території:

Область	Зона	Агломерація
Київська	Київська	Київ
Дніпропетровська	Дніпропетровська	Дніпро, Кривий Ріг
Харківська	Харківська	Харків
Запорізька	Запорізька	Запоріжжя
Донецька	Донецька	Маріуполь

Аналіз стану виконання законодавства у сфері охорони та управління якістю атмосферного повітря щодо впровадження системи моніторингу та управління якістю атмосферного повітря на регіональному рівні

- ✓ У зонах та агломераціях, визначених у дослідженні, визначено орган управління якістю атмосферного повітря.
- ✓ У всіх зазначених зонах та агломераціях визначено орган управління якістю атмосферного повітря.
- ✓ В процесі розробки перебувають програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря для зон та агломерацій. Це пов'язано із фактично створенням нормативно-правових засад для розбудови системи моніторингу. Так, наприклад, Порядок затверджено Постановою КМУ № 827 від 14 серпня 2019 р., а форма Програми державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря затверджена Наказом Міндовкілля № 147 від 25 лютого 2021.
- ✓ Також варто відзначити, що розбудова системи моніторингу у тому чи іншому вигляді зазначалася у цілях обласних комплексних програм (стратегій).

Представленість громадськості у Міжвідомчій та місцевих комісіях з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря зон та агломерацій

Відповідно до Наказу № 261 від 20.04.2021 р утворено Міжвідомчу комісії з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря», **до складу комісії входить 22 осіб, 1 особа – представники громадськості (що складає 4,69 %).**

Комісія з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря зони / агломерації	Загальна кількість членів Комісії	Кількість представників громадськості у складі Комісії (членів ГО)	Кількість представників громадськості у складі Комісії (фахова / експертна)	Всього
Дніпропетровська	18	1 (5,5 %)	3 (16,6 %)	4 (22,2 %)
Київська	14	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	0 (0,0%)
Запорізька	26	2 (7,7 %)	3 (11,5 %)	5 (19,2 %)
Дніпро	18	1 (5,5 %)	3 (16,6 %)	4 (22,2 %)
Харків	24	3 (12,5 %)	0 (0,0 %)	3 (12,5 %)
Запоріжжя	34	7 (20,6 %)	3 (8,8 %)	10 (29,4 %)
Маріуполь	18	2 (11,1 %)	1 (5,5 %)	3 (16,7 %)
Кривий Ріг	25	3 (12,0 %)	0 (0,0 %)	3 (12,0 %)

Виділяється певним чином склад комісії Київської зони, адже представників громадськості до складу комісії не включено. Протилежним чином виділяється **склад комісії Запорізької зони, до складу комісії якої входить найбільша кількість представників громадськості.**

Але якщо детально дослідити склад, то необхідно відмітити комісії Дніпропетровської зони та агломерацій Дніпро, Маріуполь і Запоріжжя. До складу комісії Дніпропетровської зони включено Голову громадської екологічної ради при облдержадміністрації, який фактично представляє інтереси 19 громадських організацій. До складу комісії агломерації Дніпро включено представника громадської екологічної ради при облдержадміністрації, який представляє інтереси 34 громадських організацій. До складу комісії агломерації Маріуполь входить делегований член Зеленої ради при виконавчому комітеті Маріупольської міськради, який представляє інтереси 23 громадських організацій. До складу комісії агломерації Запоріжжя входить Голова громадської ради при виконавчому комітеті Запорізької міськради, який представляє інтереси 37 громадських організацій.

Також участь громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики забезпечується роботою Громадської ради при Міндовкілля, при Держекоінспекції України, та інших Міністерств, Агентств на національному рівні, а також роботою громадських екологічних рад при державних обласних адміністраціях, територіальних органах Держекоінспекції, виконкомах міських рад.

Участь громадськості та проблеми практичного використання права

1. Участь окремих громадян (фізичних осіб) у питаннях охорони довкілля можливо реалізувати за допомогою:

- розвитку екологічної просвіти (організація цікавих заходів із залученням професійних сторітелерів та інфлюенсерів для доступної, цікавої подачі інформації)
- активного висвітлення роботи громадських об'єднань, їх успіхів, транслявання інформації що кожен громадянин та його думка важливі, що долучившись до роботи такої організації, ставши членом її команди, приділяючи цьому декілька годин на тиждень можна змінювати свою реальність на краще (але тут важливо щоб не відбувалося викривлення фактів, спекуляції інформації та протистояння хто кращий)
- відкрита політика органів влади та місцевого самоврядування, доступ до публічної інформації від кожного із суб'єктів моніторингу та промислових об'єктів, можливість проведення відкритого діалогу.

Участь громадськості та проблеми практичного використання права

2. Щодо участі НУО у питаннях охорони довкілля:

Екологічний громадський рух Дніпропетровської, Київської, Запорізької області можна охарактеризувати як достатньо розвинений. Робота великої кількості громадських об'єднань включає у себе екологічний напрямок.

Важливим завданням найближчих років є **посилення роботи** у напрямку екологічної освіти та просвіти населення задля привернення уваги громадян до проблем довкілля в цілому, та атмосферного повітря зокрема, щодо необхідності розбудови і державної і громадської систем моніторингу. Активна участь громадськості, експертної громадськості (науковців), розбудова громадської системи моніторингу допоможе забезпечити більш прозору та ефективну роботу суб'єктів моніторингу та підприємств-забруднювачів.

Перешкоди для практичної реалізації права у сфері охорони атмосферного повітря

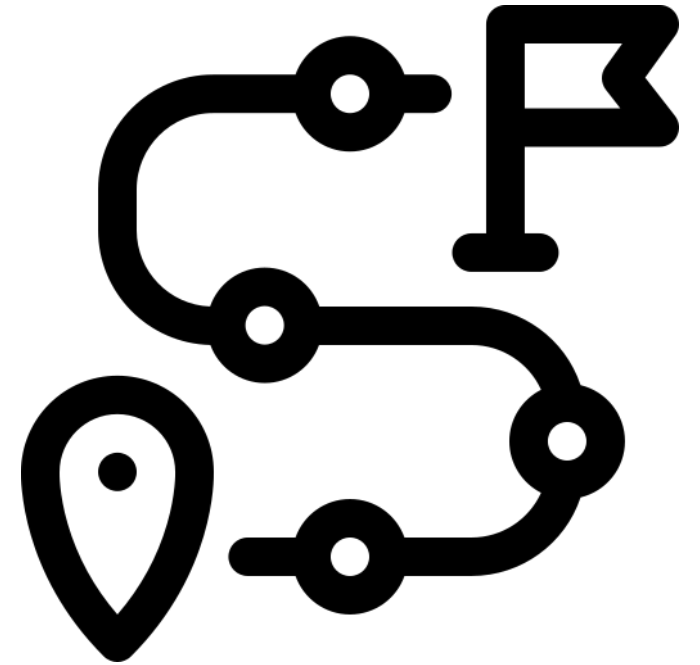
1. Недосконалість нормативно-правової бази
2. Рівень обізнаності чиновників у сфері охорони довкілля
3. Кадрова політика
4. Еколого-просвітницька робота з населенням
5. Фінансування

Коротка історія та передумови створення ЦЕМу

Найближче майбутнє автоматизованої системи моніторингу довкілля

Важливим завданням найближчих років є **доопрацювання законодавства** в сфері моніторингу довкілля з врахуванням успішного **практичного досвіду регіональних систем**, які використовують автоматизовані системи моніторингу. Потрібно визначити правовий статус таких суб'єктів включивши їх у державну систему моніторингу довкілля. Прикладом такої регіональної системи є пілотний проєкт, який реалізовано на базі «Центру екологічного моніторингу» в Дніпропетровській області.

Рекомендації стейкхолдерам

Рекомендації органам виконавчої влади, суб'єктам моніторингу та їх територіальним органам

1. Удосконалити нормативно-правову базу. Необхідно зробити детальний опис усіх порядків та процедур реалізації діючого законодавства на всіх рівнях.
2. Забезпечити більш широке залучення громадськості та науковців до складу Комісії з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря та управління якістю атмосферного повітря.
3. Проводити кадрову політику, приділяючи особливу увагу компетенціям та обізнаності фахівців у сфері моніторингу, запрошувати на роботу науковців.
4. Забезпечити регулярне підвищення кваліфікації фахівців.
5. Провести інвентаризацію матеріально-технічної бази та оцінити можливості проведення моніторингу якості атмосферного повітря кожним із суб'єктів моніторингу та їх територіальними органами.
6. Розрахувати бюджет, необхідний для розвитку систем станцій моніторингу кожного із суб'єктів моніторингу, їх дооснащення, переоснащення, забезпечення необхідною оргтехнікою, ліцензійним програмним забезпеченням тощо.
7. Забезпечити переклад методик та стандартів ЄС на державну мову.
8. Забезпечити проведення освітніх заходів із підвищення обізнаності у сфері охорони довкілля чиновників, депутатського корпусу всіх рівнів.
9. Організувати широку просвітню кампанію з населенням щодо популяризації ідей сталого розвитку, розумного міста, необхідності системного моніторингу довкілля з точки зору екологічної безпеки.
10. Бути відкритими та публічними при прийнятті рішень, а також звітувати про результати їх виконання.

Рекомендації стейкхолдерам

Рекомендації органам місцевого самоврядування

1. Створення програм, стратегій щодо моніторингу має бути не формальною діяльністю, документи мають бути детально опрацьовані.
2. Проводити кадрову політику, приділяючи особливу увагу компетенціям та обізнаності фахівців у сфері моніторингу
3. Забезпечити підвищення компетенцій у сфері управління якістю повітря фахівців структурних підрозділів виконавчих органів влади, а також членів постійних комісій з питань екології.

Рекомендації стейкхолдерам

Рекомендації громадськості

1. Ініціювати проведення спільних заходів щодо моніторингу з органами влади та органами місцевого самоврядування, підіймаючи питання, які хвилюють громадськість.
2. Пропонувати кандидатури від громадськості на включення до складу Комісії з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря та управління якістю атмосферного повітря.
3. Заохочувати громадян до роботи з НУО, проводити еколого-просвітницьку роботу у цьому напрямку, залучати науковців.
4. Залучати науковців до підготовки зауважень до звітів з оцінки впливу на довкілля, отримання дозволів на викиди в атмосферне повітря.